

พ.ศ.๒๕๑๑ เดินทางไปเยี่ยมวัดพุทธปทีป ณ กรุงลอนดอน ในประเทศอังกฤษ แล้วไปสังเกตการณ์พระศาสนาในประเทศเนเธอร์แลนด์ ฝรั่งเศส เบลเยียม ลักเซมเบิร์ก เยอรมนี สวิต และอิตาลี เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๑ เป็นผู้แทนคณะสงฆ์ไทยไปร่วมงานถวายพระเพลิงศพสมเด็จพระสังฆราชแห่งกัมพูชา เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๓ และเดินทางตามคำอาราธนาของสำนักงานข่าวสารอเมริกันแห่งประเทศไทยและคำอาราธนาของอุปัฏฐากวัดกัน ณ ประเทศไทย ให้ไปเยือนสหรัฐอเมริกาและสำนักงานวัดกัน ณ กรุงโรม ประเทศอิตาลี ตั้งแต่ระหว่างวันที่ ๙ พฤษภาคม ถึงวันที่ ๑๑ มิถุนายน พ.ศ.๒๕๑๕

ผลงานด้านการประพันธ์

สมเด็จพระเจ้า เป็นพระเถระที่ทันสมัย สันตัดในการประพันธ์เป็นอย่างดี ปรากฏว่าท่านสนใจในการเขียนและงานประพันธ์ ชอบอ่านและสะสมหนังสือต่างๆ มาแต่เป็นสามเณร โดยเฉพาะหนังสือที่พิมพ์แจกเป็นที่ระลึกในงานศพ เคยเขียนบทความเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาในวันสำคัญลงพิมพ์ในหน้าหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ โดยใช้ชื่อว่า ป. ปุณณสิริ และได้เขียนหนังสือขึ้นเล่มหนึ่งชื่อ “จดหมายสองพี่น้อง” เป็นที่ระลึกในการบำเพ็ญกุศลฌาปนกิจศพโยมมารดาเมื่อ พ.ศ.๒๔๘๔ ปรากฏว่ามีผู้สนใจกันมาก ชุมกันว่ามีลีลาในการเขียนดีมาก ต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๒ ภายหลังจากหายอาพาธหนักและพักฟื้นอยู่ที่พระวิหารทิศเหนือ (ทิศพระป่าเลไลยก์) ในวัดพระเชตุพนฯ ท่านได้เขียนหนังสือขึ้นอีกเล่มหนึ่ง โดยมีความประสงค์จะพิมพ์แจกในงานฉลองรูปหล่อของสมเด็จพระวันรัต (เพื่อน ดิสสทตฺต) ซึ่งเป็นสมเด็จพระอาจารย์และอดีตเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนฯ ตั้งชื่อหนังสือเล่มนั้นว่า “สันติวัน” ปรากฏว่าหนังสือ “สันติวัน” ได้รับความนิยมอย่างสูงและมีผู้ขอไปพิมพ์เผยแพร่หลายครั้ง

ต่อแต่นั้นมา เมื่อสมเด็จพระเจ้าเอกทัศเขียนบทความหรือเรื่องสั้น ก็เลยใช้นามปากกาว่า “สันติวัน” บ้าง “ศรีวัน” บ้าง สลับกันไป หนังสือที่สมเด็จพระเจ้าเอกทัศเขียนขึ้นและตีพิมพ์เผยแพร่ไปแล้ว ก็มีเรื่อง พุทธชนันตี, คุณนายชั้นเอก, พรสวรรค์, อ้ายดี, เกียรติกานดา, เบื้องหลังชีวิต และหนักรรรมหนึ่งแฉะ เป็นต้น ซึ่งสภาพพระธรรมกถึกเคยรวบรวมพิมพ์ขึ้นตั้งชื่อว่า “ลิขิตสมเด็จพระเจ้าเอกทัศ” และในขณะเป็นสังฆมนตรีและเลขาธิการ ก.ส.พ. ได้รวบรวมพิมพ์พระเปียบคณะสงฆ์ไว้ ให้ชื่อว่า “ประมวลอาณัติคณะสงฆ์” ดังปรากฏกล่าวถึงในประกาศสถาปนาสมณศักดิ์เป็นพระธรรมวโรดม

โดยเหตุที่สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ เป็นนักประพันธ์ สนใจในการกวี จึงสนับสนุน “ชุมนุมภาษาไทย” ของคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้จัดงานวันสมเด็จพระปรมานุชิตชิโนรส ขึ้นในวัดพระเชตุพน ทุกวันที่ ๑๑ ธันวาคมของทุกปี และในบางปีพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ก็เสด็จพระราชดำเนินมาทรงร่วมในงานด้วย สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ได้สนับสนุนเป็นกำลังใจแก่นักประพันธ์รุ่นใหม่โดยรับเป็นผู้อุปถัมภ์การกวี เช่น ชมรมนักกลอน เป็นต้น

ที่มาของคำว่า “สมเด็จพระป้า”

ในฐานะเป็นเจ้าอาวาสวัดพระเชตุพนฯ สมเด็จพระเจ้าเอกทัศ ก็ได้ดำเนินการปกครองสืบต่อจากเจ้าอาวาสองค์ก่อนๆ เป็นอย่างดี และได้ก่อตั้ง “ศึกษานิธิ” ขึ้นเป็นมูลนิธิส่งเสริมการศึกษา และใน พ.ศ.๒๕๐๕ ได้เริ่มตั้งมูลนิธิชื่อว่า “ทุนพระพุทธรูปอดฟ้า” ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อเป็นทุนในการบูรณะปฏิสังขรณ์วัดพระเชตุพนฯ ขึ้นไว้อีกด้วย

เมื่อข้าพเจ้าเป็นเจ้าอาวาสได้ออกระเบียบให้สามเณรผู้จะบวชเป็นพระภิกษุ สอบการสวดมนต์ให้ได้ก่อนจึงจะยอมให้อุปสมบท